

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันเป็นประเพณีก่อนเข้าพรรษา เราถวายเทียนพรรษากัน เห็นไหม ถวายเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน เพื่อพระจะได้ใช้ในพรรษา ๓ เดือน ถ้าใน ๑ ปี พระสามารถเที่ยวธุดงค์ไปได้ แต่ในพรรษาพระองค์ต้องจำที่ จำที่เพื่อจะเริ่มภาวนาเร่งความเพียรใจ เร่งความเพียรเพื่อชำระกิเลส

แล้วเราเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม บุญกุศลเกิดจากตรงนี้ ประเพณีวัฒนธรรมเกิดจากตรงนี้ ใจ เกิดจากเราส่งเสริม ส่งเสริมผู้มีศีลผู้มีธรรม เห็นไหม ผู้มีศีลมีธรรมไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีอาชีพ ดำรงชีวิตอยู่ด้วยปลีแข้ง ด้วยการรักษา ด้วยการบิณฑบาตมา เพื่อรักษาชีวิตไว้เพื่อประพฤติกปฏิบัติ

เหมือนเราเกิดมานี้ เราไม่เข้าใจ คนเกิดมาจากไหน? เมื่อก่อนคนเรามี ๑๖ ล้านคน เตี้ยนี้ คนมีตั้ง ๖๐ ล้านคน คนมาจากไหน? แล้วบอกคนเราเกิดมาแล้วต้องตาย หนึ่งเดียวๆ แล้วมันมาจากไหน?

สัตว์ทะเลนะ สัตว์ในวัฏสงสาร ในชีวิตในจิตวิญญาณของสัตว์โลกนะ มีมหาศาลเลยที่แสวงหาที่เกิดแล้วเกิดไม่ได้ เราต่างหากเป็นผู้ที่ถือศีล ๕ มาสมบุญ เราถือศีล ๕ มา เรามีศีล ๕ โดยสมบุญ ศีล ๕ นี่เป็นมนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติเพราะอะไร?

เราฆ่าสัตว์แต่น้อย หรือเราไม่ฆ่าสัตว์ เราไม่ลักทรัพย์ แล้วเราไม่ผิดในลูกเมียเขา เราไม่ผิดในคิมน้ำเมา ในคิมน้ำเมานี้ทำให้เราเสียสติ สิ่งนั้นนะเราศึกษามา เราเคยถือศีลของเรามา เราถึงเกิดเห็นไหม ถ้าศีลบริสุทธิ์ คนเกิดมาจะมีความสวยงาม คนเกิดมาพ่อแม่ต้องการให้ลูกได้สวยงามเหมือนกันหมด ทำไมไม่สวยงามเหมือนกัน?

ร่างกายของเราเป็นของพ่อแม่ เพราะว่าไข่ของมารดาผสมกับเชื้อของพ่อ เกิดมาเป็นเรา ร่างกาย ดีเอ็นเอต่างๆ เรื่องกรรมพันธุ์ต่างๆ เรื่องของวัตถุเป็นเรื่องของพ่อแม่ แต่เรื่องจิตใจ เรื่องความเห็นของเรา มันเป็นเรื่องของเรา จิตวิญญาณที่มาปฏิสนธิ เห็นไหม พ่อแม่บางคนก็ไม่มีลูก

เพราะอะไร เพราะวิญญานปฏิสนธินี้กรรมไม่บาปกัน ไม่ปฏิสนธิในไข่ของมารดา มันถึงเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาไม่ได้

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดขึ้นมา สิ่งที่เกิดมานี้ ร่างกาย เห็นไหม เวลาพระเขามาบวชพ่อแม่ได้ ๑๖ กับเพราะอะไร? เพราะว่าเอาร่างกายนี้มาค้าจุนศาสนา แล้วศึกษาธรรมะมันเป็นอีกส่วนหนึ่ง

นี่เหมือนกัน ในพรณานิพระประพตติปฏิบัติเพื่อศึกษาธรรมะ เพื่อพยายามศึกษาธรรมเข้ามาเพื่อชำระล้าง พระก็มาจากโยมนั่นแหละ โยมมีความต้องการสิ่งใด ปราธนาสิ่งใด พระก็มีความต้องการปราธนาสิ่งนั้นเหมือนกัน แต่ศีลธรรมบังคับไว้ บังคับให้พระพยายามฝึกฝนใจของตัวเองเพื่อจะละสิ่งนั้น

สิ่งที่บ่วงของโลกเขา บ่วงบุตร บ่วงภรรยา บ่วงสมบัติ เป็นสิ่งที่ปราธนาของโลก โลกแสวงหากัน เราศึกษาเล่าเรียนกันนี้ก็เพื่อเป็นวิชาชีพ เพื่อประกอบอาชีพ เราประกอบอาชีพเพื่อให้ชีวิตเรามีเท่าเทียมทันโลกเขา

เรามีวิชาชีพ วิชาชีพไม่ใช่วิชาจำกัดกิเลส วิชาชีพนี้เป็นวิชาที่เราสืบทอดเป็นอาชีพ เป็นสืบทอดอาชีพเรา เราศึกษามาเพื่อเป็นวิชาชีพ แต่วิชาชีพออกไปแล้วมันมีความทุกข์ในหัวใจไหม? มันมีความเร่าร้อนในหัวใจไหม?

ศีลธรรมมันสำคัญตรงนี้ไง ศีลธรรมเข้ามาให้หัวใจนี้ชุ่มเย็น เราเกิดมาในโลกของมนุษย์ขึ้นมา เราเกิดมาแล้วเราไม่เสียชาติเกิดไง คนเราเกิดมามี ๒ ตา ตาหนึ่งคือตาของโลก เพื่อไปศึกษาเรื่องของโลก เพื่อความดำรงชีวิตของโลกเขา อีกตาหนึ่งเพื่อศึกษาทางธรรม เพื่อศึกษาให้หัวใจมันมีเครื่องค้ำกันใจ หัวใจมีเครื่องค้ำกันใจ หัวใจมีธรรมเป็นอาหาร

ความสงบของใจ ใจสงบได้ด้วยใช้คำบริกรรม เราไม่เชื่อกันอย่างนั้นหรอก เราจำเป็นต้องไม่ได้ จับไปตรงไหนก็ว่าเป็นเราๆ ไปทั้งหมดเลย

ไม่เป็นเราหรอก! เวลาคนเขาตายกัน เขาไปส่งกันที่เชิงตะกอน เห็นไหม แต่ไม่มีใครส่งจิตวิญญานได้เลย การส่งจิตวิญญานเป็นประเพณีที่ส่งกัน ก็ส่งกันเป็นประเพณีเท่านั้น แต่มันไม่ได้ส่งกันด้วยความสิ้นกิเลส

ถ้าความสิ้นกิเลส มันชำระกิเลสออกไปจากใจ ใจส่งตรงนั้น แล้วใจนี้จะไม่ไปเกิดอีก จะพอใจจะไม่ไปเกิด มันจะเห็นหัวใจของสัตว์โลกตามความเป็นจริงใจ ว่าใจตัวที่ไม่เกิดมันมีอยู่โดยดั้งเดิม แต่ใจของเรา เพราะมันมีกิเลสในหัวใจ มันถึงต้องขับไล่ให้ต้องมาเกิดอีก เกิดอีกก็ทุกข์ร้อนขึ้นมาอย่างนี้ เราถึงจะต้องหาสมบัติของเรา สิ่งที่มีสมบัติของเราที่เราทำบุญกุศลอยู่ สร้างบุญกุศลนี้ นี่เป็นสมบัติของเรา

ถ้ารถออกมาจากมหาวิทยาลัย เห็นไหม น้ำมันเต็มถังมันจะมาถึงได้ ถ้าน้ำมันขาดพร่องไป จะมาถึงที่นี้ไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน การเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะของเรา ในวัฏฏะ เห็นไหม ในกามภพ รูปภพ อรูปภพนี้ บุญกุศลนี้ขับส่งไป ถ้ามีบุญกุศลขับส่งไป ชีวิตเราก็ไม่เดือดร้อนจนเกินไปนัก แต่ถ้าบุญกุศลของเราน้อยไป ชีวิตเกิดมาเห็นไหม

พ่อแม่ลูกในตระกูลเดียวกัน ต้องการให้ลูกเกิดมาแล้วมีสมความปรารถนา ให้ลูกนี้เป็นคนที่ฉลาด ให้เรียนหนังสือเก่ง ให้ทุกอย่างให้เรียบร้อยหมดให้ดีหมด แต่ทำไมลูกในครอบครัวเดียวกันเป็นไปได้ไม่เหมือนกัน? ลูกมา ๓ คน ๔ คน บางคนเรียนดี บางคนเรียนปานกลาง บางคนแบบว่าต้องให้มีความพยายามของเขา นั่นเพราะเหตุไร?

เพราะสิ่งที่ว่าเราสร้างบุญกุศลมา สะสมมาของเรา มันไม่เหมือนกัน จิตดวงวิญญาณที่มาเกิดมันไม่เหมือนกัน เพราะปฏิสนธิจิตนั้นคือสิ่งที่รับรู้ต่างๆ เขาสะสมมา ปฏิสนธิจิต จิตตัวนี้สะสมมา บุญกุศลของเขาสะสมมา เขาสะสมสิ่งนั้นมา เขาถึงได้แสวงหาของเขาตามประสาทของเขา

ผู้ที่ชำระกิเลสจะย้อนกลับเข้าไปตรงนี้ ต้องย้อนกลับเข้าไปในความสงบของใจ ถ้าใจเราไม่สงบขึ้นมาละ ความคิดของเรา เราคิดอยู่ขนาดไหนก็แล้วแต่ ความคิดนี้เป็นโลกียะ โลภียะ อารมณฺ์ เห็นไหม เป็นความคิดโลก เราต้องทำความสงบของใจถึงเป็นโลกุตตระ โลกุตตระคือความคิดที่พ้นออกไปจากโลก เป็นอริยมรรค

อริยมรรคเกิดขึ้นมาจากความคิดของเราเหมือนกัน ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดผูกพัน ความคิดผูกมัด ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดปลดปล่อย ความคิดปลดปล่อยจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดสัมมาสมาธิขึ้นมาก่อน เวลาในพรรษา พระพยายามทำ ถ้าปฏิบัตินะ จะทำอย่างนี้ขึ้นมาเพื่อให้ใจเป็นกุศล

เจ้าชายสิทธัตถะออกแสวงหาโมกขธรรม ออกไปถึงเมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารเข้าใจว่าเจ้าชายสิทธัตถะนี้โดนปฏิวัติ โดนแย่งอำนาจออกมา บอกว่า “ให้กองทัพกลับไปเพื่อแย่งอำนาจนั้นคืน”

เจ้าชายสิทธัตถะบอก “ไม่ใช่ สิ่งที่จะออกมานี้ออกมาแสวงหาโมกขธรรมโดยธรรมชาติ โดยความเป็นจริง เพราะโดยเห็นความเกิด แก่ เจ็บ ตายนี้เป็นทุกข์อย่างยิ่งของสัตว์โลก จะต้องให้พ้นออกไปจากความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายนี้ให้ได้”

พระเจ้าพิมพิสารบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นแล้วขอให้ประสบความสำเร็จ แล้วถ้าประสบความสำเร็จแล้วขอให้กลับมาสอนด้วย กลับมาบอกพระเจ้าพิมพิสารด้วย” แล้วพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก็กลับไปบอกพระเจ้าพิมพิสาร สอนพระเจ้าพิมพิสารจนพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโศดบัน

แต่ด้วยกรรม ด้วยการสร้างมา ด้วยตระกูลของเขา อชาตศัตรูพยายามจะฆ่า เห็นไหม เคนจกรมอยู่ ไม่ให้ส่งอาหารให้พระเจ้าพิมพิสาร ไม่ให้อาหาร ให้ออดตาย จะฆ่าพ่อ แต่ในดวงใจของตัวเองมีความกตัญญูอยู่ แต่เพราะความหลงผิด พบพระเทวทัต เทวทัตสอนให้ฆ่าพ่อ เหมือนกับองคุลิมาล องคุลิมาลก็เหมือนกัน เวลาฆ่าเขานี้มันมีความคิดผิด มีคำสั่งสอนผิด แต่ความคิดดั้งเดิมคือหัวใจ ความรู้สึกของเราความรู้สึกเดิมเป็นคนดี

อันนี้ก็เหมือนกัน อชาตศัตรูจะฆ่าพ่อก็ไม่กล้า ให้พ่ออดอาหาร ไม่ให้ส่งอาหารเพื่อให้ตายเอง เคนจกรมอยู่ เห็นไหม ให้คนไปคู่ก็ไม่ตายสักที ก็ให้อำมาตย์เอามิดไปผ่าฝ่าเท้าไม่ให้เดินเพื่อจะฆ่าพ่อให้ได้ เพื่อจะเอาราชสมบัติไป

สุดท้ายแล้ว เห็นไหม นี่หัวใจของสัตว์โลก สุดท้ายแล้วเวลาลูกคลอดมา พ่อดีลูกคลอด ลูกของพระเจ้าอชาตศัตรูคลอดมา พ่อเขามาบอกว่าลูกนี้คลอดแล้วเกิดเป็นผู้ชาย ดีใจมาก รักลูกมาก “ถ้าเรารักลูกมากอย่างนี้ พ่อก็ต้องรักเราอย่างนี้เหมือนกัน” คิดถึงพ่อนะ คุณ คุณพื้นฐานของใจ แต่เพราะคบคนผิด เห็นไหม คิดถึงว่าให้ไปปล่อยพ่อ พ่อไปปล่อยพ่อ พ่อก็ตายซะแล้ว

อชาตศตรุนะ ถ้าไม่ได้ฆ่าพ่อไฉนนะ ศรัทธาในพระพุทธเจ้ามาก ตอนหลังนี้ศรัทธาในพระพุทธเจ้ามาก พ้นจากพระเทวทัตแล้วกลับมาศรัทธาในพระพุทธเจ้า อุบัติจากพระพุทธเจ้ามาก ถ้าไม่ได้ฆ่าพ่อไว้ อย่างน้อยๆ ต้องเป็นพระโศดบันขึ้นไป เป็นพระโศดบัน การเวียนตายเวียน

เกิดในการเกิดการตายนี้อีก ๗ ชาติเท่านั้น แต่ถ้าเรายังมีต้นไม้มิปลาย การเวียนตายเวียนเกิดเราไม่มีต้นไม้มิปลาย เวียนตายเวียนเกิดไปอย่างนี้ตลอดไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเรา ในการศึกษาของเรา ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราต้องย้อนกลับมาที่เรา ใจนี้เป็นใหญ่ นะ ทุกข์นี้ใจเป็นผู้รับรู้ สรรพสิ่งนี้เกิดที่ใจ ใจรับรู้ก่อน เขาจะบอกว่าถ้าใจรับรู้ก่อน ต้องคิดให้มันมีความสุขสิ ทำไมเราคิดไม่ได้? ให้มีความสุขทำไมคิดไม่ได้?

เราคิดว่าใจเรามีความสุข เราคิดไม่ได้ แต่เวลาเราคิดถึงความต้องการของเราที่ความต้องการทางโลก มันจะไปตามประสาเขาเลยเพราะอะไร เพราะเราไม่ได้ฝึกหัดของเรา ถ้าเราไม่ได้ฝึกหัดของเรา เราทำอะไรของเราไม่ได้

อันนี้ถึงว่าใจเป็นใหญ่ บุญกุศลนี้เป็นบุญกุศลเพื่อคำถึงของใจเรา ศาสนาพุทธสอนเรื่องอย่างนี้ นะ ศาสนาพุทธสอนเรื่องการเกิดและการตาย ที่มันเกิดได้ก็ต้องตายได้ แต่ตายแล้วไม่เกิดอีก สิ่งที่เป็นไปได้มีในหลักของศาสนา มีในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราศึกษาเล่าเรียนมาก็เป็นหน้าที่ของเราเพื่อประกอบสัมมาอาชีวะ แล้วเราต้องพยายามศึกษาเรื่องศาสนาเพื่อให้ใจดวงนี้ให้ใจมันมีที่พึ่ง

คบเพื่อน เห็นไหม เราคบเพื่อน ถ้าเพื่อนเราดี เราจะทำตามผิดพลาด เพื่อนจะเตือนเรา ถ้าเราคบเพื่อนไม่ดี คบเพื่อนตามประสาอะไร เพื่อนจะลากเราไป อันนี้เราคบความคิดนะ คบบัณฑิต คบในหัวใจ ความคิดดีเกิดขึ้นมา เราพยายามแสวงหาสิ่งที่ดีกับเราในหัวใจ ถ้าความคิดที่ไม่ดีขึ้นมา เราต้องหักห้ามของเราได้

ถ้าเราจะหักห้ามความคิดที่ไม่ดีที่มันเกิดขึ้น หักห้ามได้วิธีการใด?

เราไม่เคยฝึก เรารู้ว่าสิ่งนี้ไม่ดี แต่เราก็อต่อต้านไม่ได้ นี่ก็กิเลสไง ความเคยใจ กิเลสคือความเคยใจของเรา ใจมันเคยอยู่อย่างนั้น มันจะไปตามประสาของมันอย่างนั้น ถ้าเราจะหยุดมัน เห็นไหม เราต้องพยายามหยุดมันด้วยเหตุผล สิ่งนี้ไม่ดีเราต้องพยายามหยุดมัน

นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาความคิดขนาดไหนมันคิดมาให้เราเป็นความสงบของใจ ให้ใจมีเครื่องอยู่พออาศัย แล้วต้องยกขึ้นวิปัสสนา ให้ปัญญามันเกิดในการชำระกิเลส เห็นไหม ปัญญามีหลายขั้นตอน นี่ความคิดของเรา เราศึกษาก็เหมือนกัน เห็นไหม มีหลายขั้นตอนกว่าเราจะจบของเราเป็นขั้นๆ ขึ้นไป ถ้าเราศึกษา เราเรียนไป เราไม่ตก เราก็จบของเราไป

แต่การประพฤติปฏิบัติมันไม่อย่างนั้นนะ มันศึกษาขนาดไหน มันพยายามขนาดไหน มันไม่ได้อย่างที่ความคิด เพราะกิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า มันมีความทุกข์ นี่พระปฏิบัติทุกข์ๆ อย่างนี้ ทุกข์เพื่อจะชำระกิเลสของเรา แต่ความทุกข์ในโลก เขาบอกบวชพระแล้วสบาย พระนี่อยู่ตามสุขสบาย..

ถ้าบวชแล้วไม่ศึกษาไม่ปฏิบัติ มันก็อยู่ไปตามประสาอย่างนั้น พอตามประสาอย่างนั้น มันต้อง... เห็นไหม พระมาจากคน คนมีความคิดอยากอย่างไร พระก็มีความคิดอย่างนั้น ถ้ามีความคิดอย่างนั้น แล้วมาหมกมุ่นอยู่ในความคิดอย่างนั้น พระทุกข์หรือพระสบาย? พระได้ความบำรุงบำเรอจากญาติโยม แต่ด้วยความหัวใจมีแต่ความทุกข์ ไม่มีประโยชน์หรอก ทุกข์มากร้อนมาก ถ้าไม่ชำระกิเลส ถ้าชำระกิเลส เห็นไหม พยายามทำความสงบของใจ จะมีความสุขมาก

“ความสุขใดๆ ในโลกนี้เท่ากับจิตสงบไม่มี”

สมบัติเราหาขนาดไหน เราพยายามหาเพื่อเราๆ แล้วมันก็ต้องแสวงหาอย่างนั้นตลอดไป แสวงหาแล้วมันก็ไม่พอใจ มันต้องการมากขึ้นไปตลอด แต่ความสงบของใจ เห็นไหม มันไม่เจียดด้วยอามิส มันไม่ต้องการสิ่งใด มีแล้วพอใจถึงเป็นความสุข มันจะเป็นความสุขของมัน โดยธรรมชาติของมัน

ถ้ามีความสุขโดยธรรมชาติของมัน ความสุขเกิดขึ้นมาแล้ว พยายามสะสมขึ้นไป สะสมขึ้นไปจนถึงมัน จิตสงบบ่อยครั้งเข้าบ่อยครั้งจนถึงมัน จิตตั้งมันนะ จิตตั้งมันนั้นจิตควรแก่การงาน เห็นไหม เป็นสัมมาสมาธิ เป็นหนึ่งในมรรค ๘ เท่านั้นที่จะค้นคว้าในการชำระกิเลสของเรา

กิเลสคือความคิดความเคยใจของเราเนี่ยแหละ ความเคยใจที่มันหมุนออกไป เราสามารถชำระได้ เราสามารถทำได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำมาก่อน แล้วครูบาอาจารย์ทำตามๆ เรามา เราเริ่มต้นจากที่เราศึกษาธรรม ธรรมคือศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ธรรมที่เจริญในโลกนี้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วก็วางธรรมไว้ให้เราเดิน นี่เป็นเครื่องอามิส นี่เป็นกิริยาของธรรม นี่เป็นสิ่งที่ว่าเราพยายามจะเข้าหาใจของเรา

ถ้าเราจะเข้าหาใจของเรา เราเข้าหาใจของเราไม่ได้ การทำนี้ เราการกระทำขึ้นมา ใจมันอยากทำไม่อยากทำ ใจมันพอใจไม่พอใจ นั่นนะดูตั้งแต่ตอนนั้น ถ้าเจตนามันดี มันฝึกใจมาตั้งแต่ตอนนั้น ฝึกใจมา ทำใจมา เราทำใจเข้ามา เราค้นคว้าใจ

เราไม่เคยสนใจเรื่องใจของเราเองเลยนะ เราเวลามีทุกข์ยาก เราจะปลอบประโลมกัน เราจะช่วยเหลือกัน แต่เวลาเราทุกข์ยากขึ้นมาในหัวใจ ทำไมเราคิดเราไม่เป็น? ทำไมเราหักห้ามเราไม่ได้? ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนตรงนี้ สอนเข้ามาขโลมหัวใจของตัวเอง ขโลมหัวใจให้มันมีความสุขของตัวเอง ถ้าใจมีความสุขขึ้นมา มันจะมีความสุขของเราขึ้นมา ถ้าเราทำได้นะ ถ้าเราทำไม่ได้ มันก็เริ่มสะสมว่าเราเข้าไม่ถึงธรรม

เราต้องโทษกิเลสของเรา อย่าโทษคนอื่น โทษกิเลสของเรา กิเลสของเรามันต่อต้านเอง ถ้ากิเลสของเรามันสงบตัวลง มันจะมีความสุข ความสุขพอสมควรที่จะให้เรามีความสุขได้ แล้วความสุขถึงที่สุดคือการชำระกิเลสสิ้นไปจากใจ

นี่มันเป็นหลักของศาสนา นี่คือนุญกุศลเหมือนกัน เราสร้างขึ้นมาเพื่อเรา นี่เราอุทิศส่วนกุศล พยายามสร้างขึ้นมา เพื่อเราๆ เพื่อเราเพื่อถึงที่สุด ถ้ามันเป็นไปได้ ถ้าเป็นไปไม่ได้ให้พึงธรรมไว้ สิ่งนี้ให้มันตกในหัวใจ จรดไปในน้ำใจ ในน้ำเราจืด ลายนํ้ามันจะไม่มีในน้ำ แต่ลายนํ้ามันมีอยู่ตามโบสถ์วิหาร เห็นไหม ลายนํ้านะ บุญกุศลจืดลงไปที่ใจ จืดลงไปที่ใจจิตใจนี้อึดเต็มขึ้นไปเป็นของเราขึ้นมา เอวัง